

2014. június 12–24. között és augusztus 11-én kivetelezés közbeni feltárást végeztünk a projekt által érintett töltés nyomvonalán. A feltárást a 2013-ban megkezdett szelvényről K-re folytattuk. Ezalatt további 49 objektumot, zömében gödröket és cölöplyukakat, valamint három házat dokumentáltunk. Az előkerült leletanyag vegyes keltezésű. A telep egy része 9–10. századi, míg a másik késő császárkori Bereg-kultúrára datálható. Ezt erősíti meg Bacscai István műszeres leletfelderítése is. Ennek során három honfoglaló csörgőgombot, fülesgombot, övveretet, valamint 2. századi dénárokat, egy császárkori emailos fibulát és köves bronzgyűrűt talált a szelvény körül.

Munkatársak: Bocz Péter, Sipos Attila Csaba.

TOLDI ZOLTÁN

358. Tolnanémedi, Kapospart utca (KÖH 88095)

(Tolna m.) B, I

A Sió–Kapos ivóvízminőség-javító beruházás régészeti felügyelete során május 8-án a Kapospart utca letelején, a Petőfi u. 2. sz. ház telkének végével egy vonalban, a kidobott földben néhány embercsontot figyeltem meg, valamint egyetlen mészbetétes edénytöredéket találtam. A gépkezelő szerint koponyacsont is előkerült, a sír pedig az árok É-i falában folytatódott, de ennek az árok falainak megnyesésével sem találtam nyomát. Az árok alját is megkapartam, de sírfolt nem jelentkezett. A jelenlegi nyomvonalról közvetlenül D-re halad a régi vízgerinc, tőle É-ra pedig egy MATÁV-kábel fut. Az É-i metszetben teljes mélységig recens elemeket is tartalmazó rétegek futnak. A megbolygatott csontváz valószínűleg nem régészeti korú.

K. NÉMETH ANDRÁS

359. Tolnanémedi, Kís Gyánt (KÖH 88083)

(Tolna megye) Ő

Terepbejárást végeztem a tervezett pincehelyi szennyvíztelep helyén, a határ K-i szélén, a 65-ös főút és a Kapos közti, mély fekvésű területen április 15-én és 23-án. Leleteket, néhány jellegtelen, őskori cserepet csak a terület DK-i, enyhén kiemelkedő sarkában találtam. A domb magasabb, már Tolnanémedi határába eső folytatásában, a főúttól D-re, a szennyvíztelep kerítéséig hasonló leleteket találtam.

K. NÉMETH ANDRÁS

360. Tomor határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, B

A Szélessávú körzethálózat fejlesztés, optikai kábel elhelyezése oszlopsoron és alépítményben (Edelényi, Szikszói Kistérség; optikai kábelépítés; I. ütem) című projekt kapcsán Szendrőlád, Ládbesenyő, Balajt, Damak, Hegymeg, Tomor, Monaj, Nyésta, Abaújszolnok, Lak, Kupa és Szakácsi települések kül- és belterületén haladó nyomvonalra vonatkozóan előzetes régészeti dokumentációt készített a Herman Ottó Múzeum a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ megbízásából. A terepbejárásokat 2014. szeptember 29. és október 1. között végeztük.

Árnyék-oldal (KÖH 88265): A lelőhely Tomor falutól K-re, közvetlenül a kertek mögött, a Tomort és Kupát összekötő földúttól közvetlenül É-ra található. Itt egy 300×50 m-es területen intenzív bronzkori lelőhelyet azonosítottunk.

Pusztaszőlő-alj (KÖH 88219): A lelőhely Kupa falutól D-re a Kupai-Vadász-pataktól Ny-ra, a Magyar-hegy lábánál, a Kupát Tomorral összekötő földúttól D-re található. A Magyar-hegy lábánál egy 30×30 m-es területen szórványos őskori kerámiát gyűjtöttünk.

Munkatársak: Tóth Krisztián, Galkó József, Gregóczi Gergő, Juhász Ádám, Nagy S. József, Simon József és Toronya Zsolt.

FEKETE LÁSZLÓ

361. Tornyosnémeti, Mézestábla (Mézes-Lamos) (KÖH 16920)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, B, Kö, Kk, Kú, Ú, I
Tornyosnémeti M30 gyorsforgalmi út (3-as sz. főút korrekciója) Tornyosnémeti–Országhatár közötti szakasz (244+825–246+525 kmsz.) építését megelőzően a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. és a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ között 2014. március 14-én szerződés jött létre egy geofizikai vizsgálatokon és próbafeltárások eredményein alapuló előzetes régészeti dokumentáció elkészítésére. A lelőhelyen a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ megbízásából Herman Ottó Múzeum terepbejárást végzett az érintett a nyomvonalon 2012-ben. Az érintett út teljes területe Tornyosnémeti közigazgatási határában húzódik. A bejárás során a földmunkával érintett nyomvonalszakasz mindkét oldalát 50-50 m szélességben vizsgálták át. Az elkerülő út tervezett nyomvonalára két nyilvántartott régészeti lelőhely esik. A Mézes-tábla lelőhelyen a terepbejárás során őskőkori és szórványos középkori telepnyomokat azonosítottak. A Lamosföld nevű határrészben (KÖH 16922) szintén terepbejárás során találtak késő középkori megtelepedésre utaló leletanyagot.

A Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ a területen geofizikai felmérést végzett. Kevés, biztosan régészeti korú anomália volt azonosítható. A nagyrészt a Mézes-tábla lelőhelyre eső felmérésnek elsősorban középső részén és ÉK-i végén voltak biztosan régészeti korú jelenségek. Körülöttük elszórtan további, bizonytalan jelek láthatóak, melyek lehetnek régészeti korúak is. Összességében elmondható, hogy a vizsgált terület régészeti szempontból érintett, azonban a geofizikai módszerrel kutatók, nyomvonalba eső területeken a felmérés alapján szórványosan azonosíthatóak régészeti jelenségek.

A miskolci Herman Ottó Múzeum az előzetes régészeti dokumentációja II. részének elkészítését az Ásatárs Kft bevonásával végezte el. A próbafeltárást 2014. október 14. és november 4-e között elvégeztük.

A területen eredetileg két lelőhely Mézes-tábla és Lamosföld volt elkülönítve, de ezek összeértek és az ásatáson is egyként kezeltük őket, Mézes-Lamos elnevezést használva.

Összesen 84 szondát nyitottunk meg, ebből két szondát kissé át kellett helyezni, mert a földútba tervezték meg őket (37. és 79.). A 64. szondára pedig rábontottunk. A 3., 5. és 6. szondák – kisajátítási problémák miatt – kimaradtak. Régészeti pozitív szondák száma 58, negatív szondák száma 23.

A szondák megnyitását az 1.-nél kezdtük. A 2. szondától kezdve már érzékeltünk egy, a humuszréteg alatti világosbarna altalajt és alatta egy újabb eltemetett humuszréteget. A 7–8. szondák alapján a talaj rétegzettsége ezen a szakaszon: 40–50 cm humusz, 30–50 cm világosbarna erdei talaj, 40–70 cm sötétbarnafekete eltemetett humusz, sárga nyers altalaj. Az eltemetett humuszréteg oka az érintett területtől Ny-ra húzódó, É–D-i irányú magas dombhát (Cserehát része), ami erózióbázisként fedhette

a lelőhely területét. A táj fő vízfolyása a Hernád, vízjárása az egész völgyet uralja, ezért az elfedésben közrejátszhattak a Hernád nagyobb árvizei és feltöltései is. Némelyik szondában (23.) kavicsos réteget is észleltünk az altalajban. A felszín jelentős része valószínűleg holocén képződmény, ártéri iszap, agyag, futóhomok. Mivel a sárga agyagos őssz talaj igen nagy mélységben (90–180 cm) volt megfogható, ezért többnyire megálltunk a világosbarna erdei köztes altalajban, hiszen ebben is jelentkeztek nedves foltok, amelyek többnyire ismeretlen vagy újkorinak bizonyultak (jellemzően a 10–14. és a 16–21. szondákban), néhány esetben voltak feltehetően őskorai vagy késő középkoriak. Több esetben azonban lementünk a sárga altalajig, ha az 1 m-nél nem volt mélyebb, és/vagy nem észleltünk a világosbarna köztes altalajban nedves foltokat. A 20., 23., 25., 26., 40., 47. és a 61–67. sz. szondákban őskori (bronzkori) objektumokat dokumentáltunk, többnyire nagyobb mélységben (átlagos jelentkezési mélységük a felszíntől 25–75 cm). A 24., 25., 27., 43–45. és 62. szondákat két rétegben humuszoltuk.

A 84 szonda árok közül négyben voltak régészeti objektumok. A feltárás során 208 elkülönített stratigráfiai egység került elő. Az elkülönített jelenségek közül mintegy 25 őskori, ebből 2 biztosan bronzkori, 12 középkori–késő középkori, 10 kora újkori, 46 újkori, 115 ismeretlen korú (aminek egy része biztosan újkori) és természetes képződmény voltak.

A terület nagy részén újkorinak vagy ismeretlennek minősíthető objektumokat találtunk. Csak a két eredeti lelőhely találkozásánál levő részen, mintegy 26463 m² nyomvonalbeli érintettségben észleltünk egy mélyen fekvő és ritka, kevés leletanyagot tartalmazó őskori (bronzkori) települést, szórványos késő középkori–kora újkori telepnyommal.

Az előzetes régészeti dokumentáció során végzett régészeti terepbejárás eredményeivel összehasonlítva elmondható, hogy a próbafeltárás igazolta mind a Mézes-tábla, mind a Lamos-föld lelőhelyen a késő középkori szórványos telepnyomok meglétét, az újkor felé történő hangsúly-eltolódással. Őskorai telepnyomot nem észleltünk, de egy őskori (bronzkori) ritka település nyomai egyértelműen igazolhatók. A próbafeltárás összhangban volt a geodéziai felmérés eredményeivel is a területen (főként a Mézes-tábla középső részén) észlelt szórványos régészeti jelenségeket illetően, azaz a geodéziai felmérés feltételezései is beigazolódtak.

A feltárások során 5811 m² felületet nyitottunk meg, amiből 3171 m² számít fedett területnek 10 m-es puffer zónával számolva. A régészetiileg érintett kutatóárkok területe 4314 m², a régészetiileg nem érintett kutatóárkok területe 1497 m². Összesen 5357 m³ földet termeltünk ki a kotrógéppel, nem számítva az objektumokból kikerülő mennyiséget.

Megkezdődött az ásatási dokumentáció összeállítása. A leletanyag a Herman Ottó Múzeumban kerül elhelyezésre.

Az ásatás munkatársai: Gulyás Gyöngyi régész, Barta Gábor régésztechnikus. A szakmai és a kézi munkát az Ásatárs Kft, a geodéziát és a térinformatikát az Archeoline Kft, a gépi munkát Kozma Tibor egyéni vállalkozó biztosította.

GALLINA ZSOLT

362. Tura, Kerek-nád-parti-dűlő (Kerek nád) (MRT 11. k. 22 / 15. lh., KÖH 26337) (Pest megye) N

A már korábban ismert lelőhelyről Kupor Zoltán fémkeresős 13 fém kisleletet, köztük bronzkori karperecet, ruhatűket, szkíta

nyílhegyeket és falerát (?), valamint vaskori csüngőket szolgáltatott be a szentendrei Ferenczy Múzeumnak. A lelőhely bejárására, újbóli lehatárolására 2014. november 14-én került sor.

A lelőhely a település lakott részétől K-re, Boldoghoz közel, egy mocsaras-vizenyős terület (Sóstó) enyhe kiemelkedésén, kedvező megtelepedési helyen terül el. Kiszállásunkkor a terület őszi búzával volt bevetve. A terepbejárás során igen kevés népvándorlás kori cserepet gyűjtöttünk. A lelőhely határa az eddig feltételezettől nem tér el.

Munkatársak: Bózsa Anikó, Buránszki Nóra, Kiss Katalin, Patay Róbert régészek.

HERBST ANNA – RÁCZ TIBOR ÁKOS

363. Túristvándi határa (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ró, Á, Kő

A Tisza – Szamos – Túr – közti tározók tervezett anyagnyerői és töltései területén terepbejárást végeztünk 2014. március 13-án Túristvándi határában.

Túri-Mező-dűlő (KÖH 89251): Az erdő melletti földúttól K-re eső Túri-Mező-dűlőt szántók és már bevetett parcellák borítják, a Tapolnok-főcsatorna felé eső részén, azzal K-en határtolt Ny–K irányú magaslaton több császárkori és Árpád-kori cserepet gyűjtöttünk. A lelőhely nagyjából ÉK–DNy irányban nyúlik, 202 m hosszú, 45 m széles.

Túri-szeg (KÖH 89249): A Tapolna-főcsatorna túlsó, K-i felében, a Túri-szeg dűlőben lévő szántott terület egyik magaslatán egy Árpád-kori/középkori cseréptöredéket találtunk, szórványként, 6-os számmal rögzítettük, de nem kizárt, hogy a Túri-Mező-dűlő lelőhely folytatása lehet. A teljes dombot körbehatároltuk, mint lehetséges régészeti lelőhelyet (ÉK–DNy irányú, 185 m hosszú, 75 m széles).

KÖRÖSFŐI ZSOLT

364. Udvari, Péli-erdő (KÖH 88093)

(Tolna megye) Kő

Egy 1801-es kéziratos térkép templomhelyet jelöl Udvaritól D-re, a Szentegyház-hegy É-i lábánál, a patak D-i oldalán. A templomot április 23-án a Nagy-gyöngy-völgyi-patak D-i felén, egy É-i oldalán meredek domb ÉNy-i lábánál, a lapos platón fekvő sarjerdőben azonosítottam. A vastag humuszt megkaparva kis helyen számos, ököl nagyságú téglá- és kődarab bukkant elő. A fedettség miatt a templom pontos kiterjedését jelenleg nem lehet megállapítani. A faluhelyet nem sikerült azonosítanom, mivel a környékbeli szántóföldeket kerítés védi, illetve magas növényzet fedí. A templom dombjának lábánál megfigyeltem egy régi dűlőút befűvesedett, helyenként 2 m mélyre bevágódott szakaszát, amelyet az 1801-es térkép gyöngyi útként jelöl. A templom alatt azonosítottam egy, a rétről a patakmeder felé vezető, 15–20 m hosszú, lejtős bevágást, amely feltehetőleg a patakon keresztül vezető út, gázló helye lehet.

K. NÉMETH ANDRÁS

365. Uraiújfalu határa (Vas megye) Á, Kk

Az M86 gyorsforgalmi út tervezett nyomvonalán 2012 márciusában végeztünk terepbejárást, majd 2014. augusztus 19-én az építése során szakfelügyeletet.